

Kirkeådet
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Oslo, 13.06.2014

HØRING OM UNDERVISNINGSTJENESTEN I DEN NORSKE KIRKE **Høringsuttalelse fra Det teologiske Menighetsfakultet**

Det teologisk Menighetsfakultet er invitert til høring om undervisningstjenesten i Den norske kirke. Vi takker for den fyldige saksutredningen til saken «Undervisningstjenesten i Den norske kirke» (KR sak 14/14) som gir god bakgrunn for å forstå historien til kateketstillingen og utviklingen av tjenestemønsteret innenfor undervisning. Den redegjør for undervisningstjenesten og kirkens oppdrag, utviklingen av en differensiert stillingsstruktur etter trosopplæringsreformen, og den drøfter rekruttering, utdanningsprofil, vigsling, tverrfaglighet og rolleforståelse. Utredningen drøfter særlig kateketenes og menighetspedagogenes roller i menighetens gudstjenesteliv der trosopplæringstiltak preger gudstjenestene. Vi deltar gjerne i høring om disse viktige sakene.

Innledning

Felles innledning til MFs høringsuttalelser om Undervisningstjenesten i Den norske kirke, Vigsling og liturgisk drakt for kantor og Høring om kirkebygg:

Selv om de tre høringene omhandler ulike forhold, berører de alle forhold som knytter seg til vigsling. Vi har derfor funnet det formålstjenlig å komme med noen generelle synspunkter til denne tematikken. Det er riktignok stor forskjell mellom vigsling av personer til en bestemt tjeneste og vigsling av kirker, men det faktum at man delvis benytter samme terminologi, sier likevel noe om berøringspunkter.

I de senere årene har de vigslede tjenestene ved flere tilfeller vært debattert og utredet i Den norske kirke. Kjernen i debatten har vært å fastholde og videreføre de særskilte vilkårene knyttet til tjenesten med ord og sakrament, og samtidig ordningsmessig å kvalifisere et voksende tjenestemangfold inn under biskoppelig tilsyn. I dag er både diakoner, kateketer og kantorer, sammen med prestene, innordnet kirkens vigslingsordninger og det særskilte biskoppelige tilsynet. Prosessen har i noen grad hatt karakter av «veien blir til mens du går». Likevel mener vi utviklingen har vært naturlig og tjenlig og framstår som en rimelig fortolkning av Den norske kirkes arv og tradisjon.

Et viktig dokument er i denne sammenheng Bispemøtets uttalelse fra 2010 om diakontjenesten i kirkens tjenestemønster, BM 03/10, der en bredere tjenestetologisk tilnærming erstatter (eller snarere utvider) et mer tradisjonelt embetsteologisk innseg. Denne tilnærmingen åpner også opp for en mer pragmatisk tilnærming til den konkrete

POSTADRESSE

Pb. 5144 Majorstuen
NO-0302 Oslo

BESØKSADRESSE

Gydas vei 4, Majorstuen
Oslo

TELEFON

22 59 05 00

FAKS

22 59 05 05

E-POST

post@mf.no

BANKGIRO

6038 05 58583

ORG.NR.

NO 970011994 MVA

www.mf.no

utforming av de vigslende tjenestene. Bispemøtets uttalelse ble lagt til grunn for Kirkemøtets vedtak om diakontjenesten i KM 9/11.

Avklaringen i synet på diakontjenesten har ført til et behov for en avklaring av synet på kateket- og kantortjenesten, noe to av de foreliggende høringene sikter mot. Den omtalte bispemøteuttalelsen er naturlig nok lagt til grunn for begge høringene. Både vigsling til prest, diakon, kateket og kantor omtales i dag som vigsling. Disse vigslingshandlingene har det til felles at de er en engangshandling som foretas ved inngangen til den enkeltes tjeneste og senere ikke gjentas. *Ny vigsling* er bare aktuell dersom den vigslende går inn i en ny tjenestekategori (f.eks. at en kateket blir prest). En slik handling skiller seg fra *innsettelse*, som foretas ved inngangen til hver ny tjeneste. I kantorhøringen foreslår Kirkerådet å innføre en ny kategori, nemlig en «forbønnshandling» til erstatning for vigsling. Den foreslåtte handlingen har likevel det til felles med vigslingen at den bare gjennomføres en gang, ved inngangen til tjenesten. Bortsett fra det terminologiske og stolaen som følger vigslingen, er det derfor vanskelig å se den prinsipielle forskjell til vigslingen. Som det framgår av uttalelsen til høringen om kantortjenesten, vil vi gå imot innføringen av en slik kategori, da den innfører et uheldig hierarki av vigslingshandlinger. Her mener vi man bør opprettholde et entydig skille mellom vigslet og ikke-vigslet, i stedet for å innføre uklare mellomkategorier. Det innebærer at den uklare mellomkategorien som allerede finnes i Den norske kirkes liturgiske ordninger, nemlig ordningen for «Vigsling til fast kirkelig tjeneste», bør oppheves. Denne har så langt vi kjenner til vært lite i bruk, og skaper en uklar forståelse av forholdet mellom vigslet og ikke-vigslet. Både vigslede og ikke-vigslede medarbeidere bør likevel kunne innsettes ved starten av arbeidsforholdet etter egen ordning.

Et aspekt ved vigslingen er etter vårt skjønn at den har en karakter av *beslagleggelse*. Den som vigsles, går inn under en særlig forpliktelse, noe som bl.a. kommer til uttrykk i det livslange perspektivet og i forholdet til biskopens tilsyn. Og det kommer også til uttrykk ved at vigslingen innebærer en videre forpliktelse når det gjelder «liv og lære» enn det som snevert knytter seg til arbeidsutførelsen i rammen av et ansettelsesforhold. Denne siden ved vigslingsbegrepet kommer også til uttrykk i forbindelse med vigsling av kirke. Også her *beslaglegges* et bygg for en bestemt bruk, nemlig som rom for menighetens gudstjenestefeiring. Det betyr også at det blir lagt begrensninger på hva kirken ellers kan brukes til, utover den gudstjenestelige bruken. Tanken om vigslingen som beslagleggelse gjør at vi har forståelse for det problematiske ved å benytte vigslingsbegrepet på lokaler som ikke eksklusivt tas i bruk som kirke. Vi mener likevel at begrepet «velsignelse» her er for svakt, og foreslår at man i slike tilfeller tar i bruk begrepet *innvielse*.

At vigsling skjer til en livslang tjeneste, betyr også at man vigsles ikke bare til tjeneste i den enkelte menighet, men i hele kirken. Det er derfor gode teologisk grunner for at vigsling utføres av biskop, som den som gjennom sin tjeneste ivaretar enhet og sammenheng i kirken. Vi mener derfor både praksis og regelverk bør innskjerpes slik at vigsling bare blir foretatt av vigslet biskop, ikke av prost eller domprost.

Vår uttalelse besvarer i fortsettelsen de spørsmålene som høringsdokumentet gir i kapittel 8.

1. Stillingsstruktur og kompetansekrav for kirkelige undervisningsmedarbeidere

a) Ivaretar den etablerte stillingsstrukturen innen kirkelige undervisning som er beskrevet i kap. 4.2 tilstrekkelig rammeverk og fleksibilitet for arbeidstakere og arbeidsgivere?

Ja, den klargjør kvalifikasjonskrav og har tilstrekkelig fleksibilitet.

b) Har høringsinstansen kommentarer til gjeldende kompetansekrav for kateket og menighetspedagog? (Jfr. kap. 4.2 og 4.5 i saksutredningen)

Kompetansekravene for kateket bør opprettholdes uendret.

Kompetansekravet for menighetspedagog bør justeres slik at en sikrer tilstrekkelig kristendoms kunnskap. Enten 30 studiepoeng kristendoms kunnskap eller 50 studiepoeng RLE. (Jfr. begrunnelse under d).

c) Hvordan stiller høringsinstansen seg til vurderingen om å ikke etablere en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste utover de eksisterende godkjenningskrav for kateket med annen relevant utdanning på mastergradsnivå? (Jfr. kap. 4.6)

De etablerte veiene med godkjenning av relevant master og studiestedenes realkompetansevurderinger dekker dette behovet.

d) Andre kommentarer til innholdet i kapittel 4:

Kommentar 1:

Kvalifikasjonskravene til kirkelige stillinger omtaler en viss mengde kristendoms kunnskap. Ut fra dagens situasjon med mange ulike studiefag der kristendom inngår er det imidlertid nødvendig å presisere dette. Studiefagene der kristendoms kunnskap inngår, er: religionsvitenskap, religionshistorie, Religion, livssyn og etikk (RLE) og Kristendom-/Religion, livssyn og etikk (K/RLE), kristendoms kunnskap og teologi. De fleste studiefagene er utarbeidet for å sikre skolens og samfunnets behov, - ikke spesifikt kirkelige. Her studeres religionene både med et innenfra- og utenfra-perspektiv, men med tydelig vekt på det siste. Dette vide blikket er nyttig også for kirkelig praksis.

Kvalifikasjonskravene til kirkelige stillinger må sikre solid innblikk i kristendoms kunnskap med et innenfra-perspektiv. Det betyr god kunnskap om kristendommens primærkilder, kirkehistorie, systematisk teologi og forståelse for arbeidsmetoder i teologien. **For å ivareta kirkens behov for innsyn i kristendom på kristen teologis egne premisser, mener vi det er nødvendig at kristendomsdelen utgjør minimum 60 % av et religionsfaglig studiefag:**

En **trosopplæringsmedarbeider** bør ha minimum 20 studiepoeng kristendoms kunnskap eller 30 studiepoeng religionsfag.

I bachelor for **menighetspedagoger** er kravet i dag 30 studiepoeng **kristendoms kunnskap**, dvs. at om studenten har et religionsfaglig studiefag, bør kravet økes til 50 studiepoeng.

En **kateket** bør ha minimum 48 studiepoeng kristendoms kunnskap eller 80 studiepoeng religionsfag.

Kvalifikasjonskravene bør opprettholde et visst minimum kristendomsfaglige studiepoeng. Et religionsfag som skal kvalifisere til kirkelige stillinger bør inneholde minst 60 % kristendomskunnskap.

Kommentar 2:

Det bør også arbeides med en Tjenesteordning evt. generell oppgavebeskrivelse for menighetspedagoger.

Kommentar 3:

Minimumkvalifikasjoner i kristendomskunnskap for alle opplæringsstillinger i Den norske kirke bør fastsettes til 20 studiepoeng kristendomskunnskap eller 30 studiepoeng religionsfag.

2. Vigsling

a) Vigsling til katekettjeneste fastholdes som obligatorisk ordning for personer som er kvalifisert i henhold til kvalifikasjonskrav for kateketer og tilsatt i fast undervisningsstilling på minimum 50 prosent. (Jfr. kap. 5.3) Har høringsinstansen synspunkt på dette?

Opplæring er en så sentral virksomhet i menighetens liv at kateketer som oppfyller kvalifikasjonskravene og innehar mer enn 50 % stillinger bør vigsles. Vigsling uttrykker at kateketens undervisningstjeneste ivaretar en sentral del av kirkens funksjon.

b) Det anbefales å bruke ordningen for «Vigsling til fast kirkelig tjeneste» som innvielse til undervisningstjeneste for andre kirkelige undervisningsmedarbeidere i fast stilling på minimum 50 prosent. (Jfr. kap. 5.3) Har høringsinstansen synspunkt på dette?

Som det fremgår av innledningen vil vi ikke anbefale fortsatt bruk av ordningen «Vigsling til fast kirkelig tjeneste». Vi anbefaler at man utformer en kort presentasjons- og forbønnshandling for innsettelse av kirkelige undervisningsmedarbeidere i denne kategorien, og at den plasseres i menighetens hovedgudstjeneste.

c) Hvordan stiller høringsinstansen seg til vurderingen fra Nemnd for gudstjenesteliv om å endre benevnelsen på ordningen for «Vigsling til fast kirkelige tjeneste»? (Jfr. kap. 5.3) Hva mener høringsinstansen denne ordningen i så fall bør hete?

MF støtter vurderingen fra Nemnd for Gudstjenesteliv om å endre benevnelsen. Primært vil vi foreslå at ikke-vigslede innsettes i tjenesten etter egen ordning, jf. punkt c.

d) Hvordan vurderer høringsinstansen behovet for å etablere en ordning for «Veien til vigslet tjeneste»? (Jfr. kap. 5.4)

Dette har vært savnet lenge. Det er nødvendig at Den norske kirke selv har hånd om den teologiske og personlige sikringen av arbeidere som settes inn i vigslet tjeneste. Utdanningsinstitusjonenes arbeid består i å dekke opp kvalifikasjonskravene som kan prøves, inkludert godkjenning av kandidatens veiledede praksis. Studiestedet sikrer egnethet i relasjon til arbeid med barn og unge. Studiene er imidlertid åpne for studenter tilhørende ulike kirkesamfunn, og det er derfor ikke studiestedets oppgave å undersøke hvilken teologi kandidatene står for, eller det som inngår i biskopens egnethetsvurdering.

Et felles program for studenter på vei inn i vigslet tjeneste er derfor høyst velkomment. Det kan sikre den tverrprofesjonelle samtalen og forståelsen.

e) *Andre kommentarer til innholdet i kapittel 5:*

Spørsmålet om tilsyn er ikke tematisert i spørsmålsoversikten. Vi tar det for gitt at biskopen har tilsynsrett over alle ansatte som er vigslet. Når det gjelder de ikke-vigslede, er det uklart om de er underlagt biskopens tilsyn. Vi mener at alle som på en eller annen måte er ansatt og utfører kirkelig tjeneste i en menighet, må underlegges biskopens tilsynsrett. Om denne delegeres til en prost eller sokneprest er et ordningsspørsmål.

3. Sakramentsforvaltning (Jfr. kap.6)

a) *Hvordan vurderer høringsinstansen spørsmålet om hvorvidt sakramentsforvaltning kan inngå kateketens tjeneste, i gudstjenester der undervisningsoppdraget på en særlig måte står i fokus?*

Forvaltningen av ord og sakrament bør fortsatt ligge til prester, men i gudstjenester der undervisningsoppdraget på en særskilt måte står i fokus, kan en vigslet kateket gis en generell fullmakt til dette. På denne måten støtter vi UKM 08/11 sitt anliggende i forhold til nattverd på leir og på ungdomsgudstjenester. Vi støtter tanken om at kateketer som er vigslet, og dermed er kvalifisert og har vært gjenstand for biskopens egnethetsvurdering og står under biskopens tilsyn, kan ha ansvar for sakramentsforvaltning (jfr. Tjenesteordning for biskop § 1, annet ledd). Vi ser imidlertid en fare i en forskyvning mot gudstjenesteoppgaver vekk fra ansvaret for pedagogisk ledelse, utviklingsarbeid og utøvende undervisning. I dag er det mange gudstjenester som preges tydelig av ulike trosopplæringstiltak og der gudstjenesten inngår som ledd i tiltaket. Det er viktig at presten deltar i hele tiltaket.

b) *Hvordan vurderer høringsinstansen tjenligheten av at menighetspedagoger, andre undervisningsmedarbeidere og barne- og ungdomsarbeidere kan forrette nattverd ved bestemte anledninger eller i et avklart omfang, jfr. tjenesteordning for biskop, §10, slik det er foreslått i KR sak 51/10.*

Sakramentsforvaltning bør forbeholdes vigslede stillinger, men menighetspedagoger kan ha funksjon som medliturger (jfr. høringspunkt 2e).

c) *Andre kommentarer til innholdet i kapittel 6:*

4. Tjenestedrakt (Jfr. kap.7)

a) *Utredningen foreslår at vigslet kateket skal bruke alba med stola som liturgisk bekledning. – Hvordan stiller høringsinstansen seg til dette?*

Vigslet tjeneste bør ha liturgisk drakt.

b) *Bør stola for kateket være rettsstilt eller skrå? Hvordan begrunner høringsinstansen dette?*

Her gir vi litt ulike svar avhengig av et premiss:

1. Dersom resultatet av høringen blir vigsling av kantor og kateket, tenker vi at skråstilt stola kan være **felles** liturgisk drakt for diakoner, kantorer og kateketer, men med tydelig kjennetegn for tjenesten i form av et symbol i edelt metall godt synlig øverst på stolaen.
2. Dersom kantorene faller utenfor vigslet tjeneste, finner vi det mer tjenlig å finne **ulike** liturgiske klær for prester, diakoner og kateketer. Diakoneses skråstilte stola er økumenisk etablert, og det kan føre til rolleforvirring om kateketer også bruker denne.

Et alternativ kan muligens være at kateketer anvender en større krage (korkrage) i materiale lik stolaer og i liturgiske farger med etablerte liturgiske symboler.

c) Har høringsinstansen andre innspill til utforming av stola for kateket når det gjelder farger og symboler?

En evt. stola bør følge kirkeårets farger og være dekorert med anerkjente kristne symboler. Stolaen må gjennom samme godkjenningsordning som andre stolaer.

d) Andre kommentarer til innholdet i kapittel 7:

5. Andre kommentarer

Har høringsinstansen andre kommentarer til høringsdokumentet? (Skriv henvisning til side og avsnitt kommentaren omhandler.)

MF støtter tanken om å utvikle et systematisk arbeid med rekruttering til kirkelige stillinger i tilknytning til trosopplæringstiltak i ungdomsfasen, og vi deltar gjerne i samtalen om hvordan dette arbeidet skal tilrettelegges (jfr. pkt. 4.4, s 18).

Med hilsen for
Det teologiske Menighetsfakultet,

Vidar L. Haanes
rektor